

УДК: 323.285(497.115)

Примљено:
27. новембра 2007.

Прихваћено:
12. децембра 2008.

Оригинални
научни рад

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW

Година (XX) VII, vol=15

Бр. 1 / 2008.

стр. 101-128.

Небојша Пантелић
Београд

ГЕНЕЗА АЛБАНСКОГ ЕКСТРЕМИЗМА И ТЕРОРИЗМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Сажетак

Намера аутора овог рада јесте да укаже на корене албанског сепаратизма и тероризма на Косову и Метохији, циљеве којима су одувек тежили и начинима њиховог испољавања кроз историју обележену страдањем српског народа, које је на жалост и данас присутно под окриљем међународне заједнице која га толерише. Албански екстремизам је политичка чињеница дубљих историјских корена, а тероризам представља насилно средство за остваривање циљева албанских екстремиста. Без разумевања генезе српско-албанских односа и услова који су погодовали њиховом формирању, није могуће разрешити ни главне проблеме који су довели до кризе на политичкој сцени.

Кључне речи: Косово и Метохија, српски народ, историја, насиље, албански сепаратизам, тероризам...

Политичка збивања на Косову са свим својим крупним друштвеним последицама, открили су поред свега осталог и једну велику и са сваком новом генерацијом све већу празнину у познавању српско-албанских односа. Не само обичним људима, него и одговорним политичарима у Србији, на жалост, нису „при руци“ поуздана историјска знања о читавом комплексу ових односа, па самим тим ни о правим коренима оних савремених појава које се морају објаснити да бе се могле разрешити на најбољи начин. Многе су ствари окренуте наопачке, многе политички веома релевантне чињенице српско-албанских односа потиснуте или заборављене. Као да је све почело јуче, не даље од Балканског рата 1912. године и стварања Албаније 1913. године. Може се рећи да ту није више реч

само о незнању, него о једној опасној дезоријентацији, а очигледно и о празном простору у нашој колективној свести, у који се убацује великоалбанска пропаганда. Зато је неопходно пружити једну поуздану историографску информацију, да би се проблем спознао у његовим правим мерама.

ИСТОРИЈАТ ОДНОСА СРБА И АЛБАНАЦА

Косово је општи назив једног сложеног проблема у коме су два народа, српски и албански, спутана са супротностима нагомиланим у последња три века. Косово потиче од турско-албанског „Косовског вилајета“, који је пред Први балкански рат обухватао подручје Косова и Метохије, Санцака (Рашка област) са Горњим Полимљем, северне Македоније до Велеса и источне Македоније са целим сливом Брегалнице. У претходној Југославији та се покрајина до уставних амандмана 1968. године звала Косово и Метохија, као и према Уставу Републике Србије од 1989. године (често се употребљава израз Космет). Мада и тај назив није сасвим тачан јер је територија области обухватала и друге крајеве са посебним називима: Не само Косово и Метохију, него и Мало Косово (Лаб), Горњу Мораву са Изморником, Гору са Опољем, Новобрдску Криву Реку, Средску, Сиринић и Средњи Ибар.¹ На захтев албанских сепаратиста, под изговором јачања аутономије Косова и Метохије, усвајањем уставних амандмана 1968. године, дошло је до померања аутономије ка федералној јединици и промене назива покрајине у Косово.

Однос између српског и албанског народа кроз историју се мењао. За све време немањих Србије, Албанци нису испољавали тежњу ка издвајању и самосталности. Политичка интеграција Албанаца у средњовековној српској држави извршена је у оквиру феудалног система без дискриминације према албанској властели. Албанска властела је учествовала у раду највиших органа власти српске државе-српских сабора. Позитивне правне одредбе о Арбанасима сточарима широм српске државе налазе се у низу специјалних прописа владарских повеља као и у Душановом Законику.² Посматрано са државноправног становишта, веома важан моменат је тај, што се у Душановој царској титули Албанци јављају уз Србе,

1) Д. Богдановић, *Књига о Косову*, Војноиздавачки завод, Народна књига, Београд, 1999, стр. 5.

2) Н. Радојчић, *Српски државни сабори у средњем веку*, Београд 1940, стр. 202, 210, 308.

Грке и Бугаре („цар и самодржац Србљем, Грком, Благаром и Арбанасом“ - у повељи из 1348).³

Губитак државне самосталности и слободе услед инвазије Османлија изменио је у самој основи услове живота српског народа. Турска инвазија покренула је велике етничке масе на Балкану и изазвала поремећаје са трајним последицама. Ослободилачки покрет Срба израста из непосредног отпора народа и његовог одбијања да прихвати турско-исламску власт.

У великим аустријско-турским ратовима 1683-1690 и 1717-1737, учествовали су Срби као и северноалбанска католичка племена. Подвргнути суровим репресалијама Турака после аустријског пораза, Срби се у таласима селе на север под патријарсима Арсенијем III Чарнојевићем (1690. године - око 185.000 људи се иселило)⁴ и Арсенијем IV Чарнојевићем (1737. године - није познато колико се Срба иселило). Примарни додир српског и албанског народа није имао карактер сукоба, као што су га српско-албански односи неће имати све до исламизације Албанаца у XVI веку.

Исламизација Албанаца је захватила прво феудалце, градско, па сеоско становништво. Исламизирано становништво је мењало свој социјални статус и економски положај, ослобађајући се разних дажбина и терета. Функција исламске државе, према томе и Отоманског царства, састојала се у распрострањању и победи „праве вере“, са циљем да сав свет, а поготову сви припадници овакве државе, приме ислам. Муслимански елемент је у начелу за исламску државу поузданији елемент.⁵

Изванредну, историографску беспрекорну анализу утицаја друштвених и административних институција ислама оличених у турској власти на живот не-муслиманског становништва – извео је Иво Андрић у својој докторској дисертацији под насловом „Развој духовног живота у Босни под утицајем турске власти“ (1924).⁶ Он с правом истиче да је у земљама које су Турци освојили као једини регулатор личног, друштвеног, материјалног и духовног живота важио ислам „У условима које је ислам наметао развијао се

3) Д. Богдановић, исто дело, стр. 33.

4) Д. Богдановић, исто дело, стр. 93.

5) Д. Богдановић, исто дело, стр. 110.

6) Докторска дисертација Иве Андрића, чији немачки оригинал носи наслов „*Die Entwicklung des geistigen Lebens in Bosnien unter der Einwirkung der türkischen Herrschaft*“, објављена је у оригиналу и преводу на српски језик у часопису Светске задужбине Иве Андрића 1 (1982) 6-237.

и духовни живот не само оних који су га били прихватили, већ и свих осталих турских поданика, без обзира на то којој су вери припадали“. Андрић наводи прописе из чувене збирке „Канун и раја“ (Збирка закона за рају), из 635. године у коме главне тачке кануна су управо оне које најдубље задиру у морални и привредни живот хришћана.⁷ Турци су из политичких и стратешких разлога помагали албанску колонизацију српских земаља, која је била пропраћена исламизацијом, асимилацијом и суровим насиљем над српским становништвом.

Извештаји католичких визитатора из 17. и 18. века, откривају важну околност да је ислам био одлучан чинилац за опсег и трајност албанске колонизације у Старој Србији и Македонији.

Исламизацијом албански елемент није само доведен и утврђен у југословенским земљама, него је и словенски елемент однарођен, албанизован. Исламизација је дала читав лик албанској колонизацији, условила је изглед и њен ток будућег развоја.⁸

У првој половини 19. века Срби су били већинско становништво на Косову и Метохији, а према истраживању Јована Цвијића око 1830. године Срба је било нешто више од 400.000 хиљада. Међутим, управо тада почиње најмрачније раздобље прогона и децентрализације, која траје све до ослобођења 1912. године. Само од 1876. године протерано је око 150.000 Срба.⁹

Албански национални покрет конституисан је на измаку велике „Источне кризе“, јуна 1978. године, стварањем Албанске лиге у Призрену, у тренутку када се концепт великих сила спремао да у Берлину прекроји балканске границе. Захтев за спајање четири османска вилајета (косовски, битољски, јањински и скадарски) у јединствен албански вилајет с посебном управом, био је израз максималистичких тежњи албанског националног покрета. Тада је први пут формулисан концепт “Велике Албаније“, који је био уперен против балканских држава. Само у раздобљу од 1890. до 1899. године са Косова и Метохије иселило се око 60.000 лица.¹⁰

Терор над Србима поново је достигао један од врхунаца током Првог светског рата, нарочито за време повлачења српске војске

7) Д. Богдановић, исто дело, стр. 96.

8) Д. Богдановић, исто дело, стр. 107-108.

9) Д. Богдановић, исто дело, стр. 193.

10) Д. Т. Батаковић, *Косово и Метохија: Историјско наслеђе и геополитичка ограничења*, Зборник радова са округлог стола Геополитичка судбина Косова и Метохије, Институт за геополитичке студије, Београд 1999, стр. 368-369.

преко Албаније крајем 1915. године, као и приликом гушења српског устанка у Топлици 1916-1917. године.

Априлским сломом Југославије 1941. године, почиње ново раздобље албанског терора над српским становништвом уз подршку окупационих власти и трупа. Процењује се да је албанска добровољачка милиција „Вулнетари“, коју су помагале и друге паравојне формације за четири године рата убиле око 10.000 Срба., претежно цивилног становништва. Око 100.000 Срба и Црногораца су насилно исељени.¹¹

После слома Италије 1943. године, а уз сагласност нацистичке Немачке, 16. септембра 1943. године образована је „Друга призренска лига“, по угледу на ону из 1978. године.

Крајем 1942. године, уз подршку окупатора, основана је националистичка организација „Balli kombetar“ (Национални фронт), чији су се припадници називали балистима и спроводили незапамћени терор над српским и црногорским становништвом. Крајем 1943. године створен је специјални „Косовски пук“ (Regiment i Kosoves), који је предњачио у етничком чишћењу Косова. У пролеће 1944. године од албанских снага (које су бројале негде око 12.000 војника са немачким командним кадром), створена је 21. СС дивизија „Скендербег“, која је обучена у немачке униформе вршила масакре над српским и црногорским становништвом.¹²

По ослобађању Косова и Метохије од немачког окупатора, а уверени да ће Космет бити припојен Албанији, на позив албанске иреденте дошло је до оружане побуне у децембру 1944. године. Позиву се одазвало око 10.000 албанских екстремиста. Побуна је угушена у фебруару 1945. године. Тек тада су створени услови за пуну политичку и државноправну интеграцију Косова и Метохије у новој Југославији. Присуство албанског национализма осећа се и по ослобађању Косова и Метохије. Трећа призренска лига, основана је у Америци 1946. године са истоветним програмом као претходне две, а то је стварање „Велике Албаније“.¹³

Настојећи да приволи Албанију да приступи југословенској федерацији комунистичка власт је 6. марта 1945. године донела познату „Одлуку о привременој забрани повратка српских колониста протераних са Косова и Метохије“. У исто време, паралелно је

11) Ј. Пејин, *Страдање Срба у Метохији 1941-1944*, Архивски преглед, Београд, 1944.

12) Д. Т. Батаковић, исто дело стр. 380-381.

13) Д. Богдановић, исто дело стр. 288.

текло усељавање Албанаца из Албаније на Косово и Метохију. У периоду од 1948-1956. године, око 40.000 Албанаца је насељено у Југославији.¹⁴

Након доношења уставних амандмана 1968. године, долази до избацивања имена Метохија из назива покрајине и најављују се нови правци деловања националне политике албанских комуниста, а то је тежња да се аутономна област претвори у покрајину, а затим покрајина у републику. Уочи албанског националног празника, 27. новембра 1968. године, долази до организованих масовних демонстрација на Косову са тежиштем у Приштини. Битна оцена тих збивања била је да су она националистичка и шовинистичка.

Исељавање Срба се убрзано наставља, а у радним и партијским организацијама, спроводи се чистка српских, црногорских и других неподобних кадрова. Упоредо са нарастањем албанског екстремизма растао је и број илегалних терористичких група. У периоду од 1979-1980. године, откривено је шест терористичких група, док је од 1974 до 1981. године, око 600 етничких Албанаца осуђено за сепаратистичке акције.¹⁵

Демонстрације албанских сепаратиста 1981. године, показале су да албански национализам добија забрињавајући пораст. Примењују се већ познати класични методи деловања, а главни циљ је да се створи платформа за интернационализацију „косовског проблема”.¹⁶ Суверенитет Републике Србије над Косметом повраћен је 28. марта 1989. године, када је Скупштина Србије донела одлуку о томе да је Република Србија јединствена за целу територију Републике.¹⁷

Оружана побуна албанских екстремиста отпочиње 22. јануара 1990. године, извођењем терористичких акција, али је брзо угушена. Међутим ови догађаји су утицали да албански екстремисти у наредном периоду отпочну примену оружаног насиља, како би на тај начин скренули пажњу међународне јавности и битних субјекта-

14) П. Живанчевић, *Емигранти, Насељавање Косова и Метохије из Албаније*, Београд 1989.

15) Д. Т. Батаковић, исто дело, стр. 384.

16) Д. Богдановић, исто дело, стр. 294.

17) Скупштина Србије је 28. марта 1989. године, донела је Одлуку о проглашењу Уставног закона за спровођење амандмана о промени Устава СР Србије. На основу тога, Скупштина Србије, на заједничкој седници свих Већа, 28. септембра 1990. године, донела је Одлуку о проглашењу Устава СР Србије, којим је уређено да је територија Републике Србије јединствена и недељива (чл. 4) и да у Републици Србији постоје САП Војводина и САП Косово и Метохија, као облици територијалне аутономије (чл. 6).

та међународне заједнице. Насилно разбијање СФРЈ, снажно је подстакло албанске екстремисте на Косову да убрзају своје припреме за масовну примену тероризма против Србије и Савезне Републике Југославије.

ЦИХАД – ИНСПИРАЦИЈА ТЕРОРИСТА

Основни узроци албанског екстремизма и тероризма су цихад и отимање српских територија.¹⁸ Албанска етничка заједница није имала разлог да развија екстремизам и тероризам на Косову и Метохији, јер је Србија и Југославија после 1912. године, а нарочито после 1945. године, улагала огромне напоре да се Косово и Метохија ослободи тешког наслеђа заосталости, нарочито на привредном подручју као и на развоју косовске аутономије. Као најзаосталије подручје у федерацији, АП Косово и Метохија је област највећег улагања савезног Фонда за неразвијена подручја. Из тог фонда добија у раздобљу од 1966. до 1970. године – 30% средстава; од 1971-1975. године – 33,3% средстава; од 1976-1980. године – 37% средстава; од 1981-1983. године – 42,62% средстава.¹⁹ Насупрот оваквој реалности, тероризам албанских екстремиста подстиче насиље и представља једну од највећих претњи безбедности и развоју Западног Балкана.

Терористичка-побуњеничка дејства албанских екстремиста против матичне државе (1913, 1926, 1944/45, 1968, 1981, 1989, 1990, 1998, 2000, 2001 и 2004. године), одвијала су се у складу са теоријом о цихаду коју је уобличио исламиста Ал Газали, а операционализовао Сејид Кутб (који је обешен 1966. године, што је објашњавајући Куран позивао на грађански рат у Египту). Циљ исламске

18) Цихад - (ар.; дословно: „настојање, тежња”, „борба за нешто или против нечега”), дужност муслимана да се труде и боре „за Божју ствар, против личне непобожности, као и против непријатеља ислама. Цихад може да значи и „свети рат”, али борба за правоваљаност живота и ширење вере начелно радије прибегава мирољубивим средствима, као што је нпр. убеђивање Муслимани, по свом сопственом уверењу, чине дар ал ислам, „кућу ислама”, а остали народи света припадају дар ал харбу, „кући рата”. Дужност је муслимана да шире дар ал ислам мисионарским радом, а понекад чак и војним походом, цихадом, уколико је нужно, ради постизања коначног циља, исламске заједнице која ће обухватити цео свет. Куран упозорава да „у вјери нема присиљавања” (сура 2:256). И поред тога, цихад је у свим својим облицима, вековима био моћно средство убеђивања. То је једини облик оружаног сукоба који санкционише религија, а они који падну борећи се „за Божју ствар”, постају мученици који одмах спознају срећу спасења (сура 2:154, 3:169, 195). Муслимани разликују „велики цихад”, који је непрестана борба појединачног верника против сопствених склоности ка злу, и „мали цихад”, који је заправо оружани сукоб за одбрану вере или њено ширење. Ова се дужност понекад сматра шестим стубом ислама.

19) Д. Богдановић, исто дело, стр 284.

вере је целокупно становништво света, а поље њене акције је цела планета. Отуда је свет ислама у сталном рату са светом, све док се не победи и успостави Алахова власт на планети. Прихватљиво је само примирје у периодима када су муслимани недовољно јаки за оружано насиље, али оно не може да траје дуже од десет година.²⁰

Албански екстремисти су дизали побуне независно од тога што су били равноправни са осталим грађанима Југославије и што су имали велико учешће у свим државним институцијама, а у неким су чак и преовлађивали. Основна идеја албанских екстремиста, која одражава цихадовски карактер јесте програм „Призренске лиге“. Представници Албанаца и муслимана су 1978. године у Призрену, створили Албанску лигу и формулисали су захтеве за аутономију Албанаца у оквиру Турске. Као политички и етнички субјекат помињу се муслимани, а не Албанци.²¹

Не треба заборавити ни цихадовски карактер програма Друге призренске лиге, који је привукао велики број албанских фанатика да ступе у немачку озлоглашену 21. СС брдску дивизију „Скендербег“, која је масакрирала велики број „неверника“. Верски лидери „Друге призренске лиге“ (Џафер Дева, Али-бег Драга, Вехби Фрашери, Бајазит Бољетин, јерусалимски муфтија Ел Хаџ Емин Хусеин и др.), истицали су да је верска обавеза ступање у дивизију „Скендербег“. Такође, верски свештеници (војни имами), који су били распоређени у дивизији приказивали су немачке фашисте као заштитнике ислама и муслимана.

У јесен 1944. године, када су партизанске јединице ослобађале Косово и Метохију, албански лидер екстремистичке организације „Balli kombetar“ (Национални фронт), Сокољ Доброши, позвао је албанско становништво на свети рат-цихад против комуниста. Оружана побуна је отпочела у новембру 1944. године, а угушена је у фебруару 1945. године.²²

Јосеф Бодански, врсни амерички познавалац доктрине и стратегије „цихада“, установио је трајну присутност радикалних муслимана на Балкану. По њему иранска обавештајна служба укљу-

20) М. Мијалковски, *Угроженост безбедности Западног Балкана албанским тероризмом*, Војно дело 1/2004, стр. 148-149.

21) М. Мијалковски, исто дело, стр. 150.

22) М. Мијалковски, исто дело, стр. 151.

...Многе терористичке организације, приликом пријема нових чланова полагале су заклетву „Кунем се у Куран, на заставу и крвљу хероја... да ћу бити веран организацији за уједињење албанских територија са Албанијом. Смрт издајницима...“

чује се у многе области друштвеног живота Албаније од почетка деведесетих година. Иран је у Албанији успоставио финансијску подршку: почев од банака, институција за вођење званичне економије до мреже хуманитарних организација. Иранска обавештајна служба је користећи иранске успостављене институције, у Албанији организовала обавештајно-агентурну мрежу и своје дејство је усмерила према суседним и другим европским земљама.²³

За команданте терористичких организација „албанска земља“ (Албанија, српска покрајина Косово и део Македоније), треба да буде одскочна даска за ширење терористичких акција према Западној Европи.²⁴

Постоје бројни докази о постојању повезаности албанских екстремиста са радикалним исламистичким организацијама. Оснаживање терористичке ОВК у периоду од 1992-1997. године, допринели су „Исламистички оружани покрет“, који је у априлу 1995. године на Народној арапској исламској конференцији (ПАИС) у Картуму формирао нове команде за вођење цихада на Балкану. Одлучено је да се центар у Карачију бави организовањем „исламских ратника“ у Албанији укључујући и Космет, а да узданица ПАИС-а буде исламистичка-терористичка мрежа „Ал Каида“ на челу са Осамом бин Ладеном.

Више хиљада Албанаца из Србије завршило је војно-терористичку обуку у Албанији, коју је финансирала и обучавала „Ал Каида“, као и други радикални исламисти. Под окриљем организовања хуманитарне помоћи сиромашним Албанцима, Бин Ладен је 1994. године, посетио Албанију, којом приликом је оформио терористичку мрежу чије су главне операције вођење из Албаније, а регрутовао је и борце за сукобе на Косову и Метохији 1999. године. У прилог томе говори и чињеница да је Паскал Миљо, албански шеф дипломатије, у августу 1998. године, у интервјуу који је дао листу „Коха Јоне“, изјавио да је „Албанија постала стетиште исламских фундаменталиста, који, у сарадњи са елементима у земљи, али и шире, желе да дестабилизују земљу“.²⁵

Председник „Исламске заједнице Косова“, Реџеп Боја је 10. јула 1998. године, приликом одржавања заједничке молитве, преко

23) Ј. Бодански, *Тероризам и Балканско полуострво*, Defense i Foreign Affairs Strategic Policy, 4-5, Aleksandria Virginia, USA, 1998, p. 27.

24) Ј. Бодански, *Osama Bin Laden focuses on the Balkans*, Defense & Foreign Affairs Strategic Policy, 19. септембар 2003, www.balkanpeace.org.

25) М. Мијалковски, исто дело, стр. 151-152.

разгласног уређаја цамије у центру Приштине, позвао јавно Албанце на цихад. Хваљена је терористичка ОВК и објављен је општи „устанак против Срба“. Ова порука имала је за циљ да опомене оне Албанце који су били лојални матичној држави Србији, да они имају обавезу да учествују у верском тероризму против матичне безбожничке државе. Постоји истоветност између оваковог става и теорије цихада ради провере да ли је неки муслиман искрен или лажан верник: „Тек када пристане на кретање у рат, животом и имањем својим, може се видети ко је искрени муслиман“²⁶ Истовремено у терористичкој ОВК налазио се и велики број муцахедина. Један од њих Аслан Клечка био је задужен да свакога дана држи молитве и да учи Албанце да се клањају. Говорио је да ће сви Албанци после протеривања Срба бити најбољи муслимани и да католика међу Албанцима неће више бити – мораће да буду муслимани или ће бити убијени.²⁷

У току 2003. године, албански терористи су извели десетине аката насиља на територији Космета, југоистоку Србије и у Македонији, у времену када албанска етничка заједница није била изложена никаквој репресији власти. Вођа терористичке организације „АНА“, Виган Градица је изјавио да „АНА“ делује на свим албанским територијама које узурпирају српски, македонски, црногорски и грчки православци.²⁸ Основни мотив који их покреће на насиље је верски мотив (верска мржња према хришћанима) усмерен на разбијање територијалног интегритета Србије и Црне Горе, Македоније и Грчке. Верско обележје насиља има извориште у постулатима цихада, а не у угроженостима људских и колективних права Албанаца.

Један од доказа повезаности албанских терористичких група и Осама бин Ладена су и саопштења која је Ибрахим Ругова доставио редакцији руске агенције Итар-Тасс, 25. септембра и 17. новембра 2001. године, у којем је упозорио светску јавност да ОВК, на подручју коју контролише, скрива базе међународних терориста, да су припадници ОВК спремни да организују терористичке акте да би подржали Осаму бин Ладена, а такође су спремни и за деловање на међународном нивоу.²⁹

26) М. Јефтић, *Савремени цихад као рат*, Нова књига, Београд, 1989, стр. 246.

27) М. Мијалковски, исто дело стр. 152-153.

28) М. Мијалковски, исто дело, стр. 153.

29) М. Мијалковски, П. Дамјанов, *Тероризам албанских екстремиста*, НИЦ Војска, Београд 2002, стр. 63.

Албански терористи у складу са цихадом нападају, и своје сународнике, лажне вернике. Ову чињеницу потврђује и изјава Адема Краснићија, албанског екстремисте, коју је дао у јулу 1998. године немачком „Шпиглу“, упутивши смртну пресуду Шиптарима који се залажу за мирно разрешење актуелне кризе на Косову и Метохији, изјавивши „Убијаћемо их ако се и даље буду кретали погрешним путем.“³⁰

Албански екстремисти делују на бази верског критеријума, а агресивност је усмерена на отимању српске територије и ка Албанцима муслиманима који одбијају да их следе, а у циљу стварања муслиманске државе.

ПОЈАМ И СУШТИНА АЛБАНСКОГ ЕКСТРЕМИЗМА

Албанци су на демонстрацијама 1981. године, изашли са захтевом да покрајина добије статус републике, с позивом на национално начело, тј. на начело самоопредељења народа (с лењинским правом на самоопредељење до отцепљења), са аргументима бројности. Захтев за „Републиком Косова“, претвара се и у захтев да се у тој новој републици уједине сви Албанци Југославије, што је отварало веома сложен проблем положаја у федерацији и интегритета не само Србије него и Македоније и Црне Горе.³¹

Албанске емигрантске организације („Бали комбтар“, „Легалитет“, „Трећа призренска лига“, „Национални комитет“, „Слободно Косово“, „Народни покрет за републику Косово“, „Савез Косовара“, „Хрватско-албански савез“ и др.), активно су учествовале у остваривању идеје „Република Косово“, односно отцепљењу Косова и стварању „Велике Албаније“. Оне су се изразито бавиле терористичким и субверзивно-пропагандним делатностима према Југославији. Албанска непријатељска емиграција је најбројнија у САД, Канади, Аустралији, Белгији, СР Немачкој, Француској, Швајцарској и Шведској.³²

Усвојивши „Декларацију о независности Косова“ (2. јула 1990. године) и „Устав Републике Косова“, албански екстремисти на Космету, на основу тих докумената образовали су илегалне органе власти. Почели су спроводити свеобухватне припреме за стварање

30) М. Мијалковски, исто дело, стр. 64.

31) Д. Богдановић, *Књига о Косову*, Београд, 1999. стр 384.

32) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 60.

оружане силе која ће бити способна да обезбеди стварање услова за отцепљење и формирање државе.

У програмској декларацији сепаратистичког Демократског савеза Косова (ДСК) на чијем је челу Ибрахим Ругова, отворено се говори да „ДСК ради на претварању Косова у независну државу“. Према истој декларацији, „ДСК се залаже за национално јединство које би водило решењу албанског националног питања, за остварење идеала националне државе“.³³ Насупрот програмских одређења ДСК, стоји друга по снази политичка партија Албанаца на Космету, чији је назив „Парламентарна партија Косова“, чији је лидер Адем Демаћи. Ова политичка партија заступа радикалну линију у остваривању општег циља тј. стварање Велике Албаније, али не мирним путем како то заговара ДСК, него силом уз извођење терористичких акција које би требало да прерасту у општи оружани сукоб из кога би Албанци уз помоћ страних сила, успели да отцепе Космет из састава Србије. Адем Демаћи је иначе осамдесетих година био лидер „Марксистичко-лењинистичке партије Албанаца у Југославији“, која га је 1982. године прогласила за народног хероја. Одређење његове странке може се уочити из њеног Статута, који отворено подржава акције „ОВК“ и објашњава фанатичну заслепљеност и доследност његових присталица:

КАЗНА ЗА ИЗДАЈУ – СМРТ

I

Први и последњи циљ нашег покрета је обезбеђење права на самоопредељење до отцепљења територија настањених већином Шиптарима, које се још увек налазе под југословенском администрацијом тј. први и последњи циљ нашег покрета је ослобођење шиптарских крајева, анексираних од Југославије и уједињење ових са њиховом мајком Албанијом.

II

Да би постигао горе поменути циљ, наш ће покрет употребити сва средства и начине који им буду при руци од оних политичко-пропагандних (мирољубива средства) до оружане борбе и општенародног устанка (немирољубива средства).

III

У безусловном остварењу шиптарског народа за ослобађање и уједињење, наш покрет ће прихватити уз велику захвалност сваку

33) Билтен, СМПП, *Косово и Метохија*, мај 1998, стр. 18.

помоћ и искрену подршку материјалну и моралну, која буде дошла било откуд и од кога.

IV

Наш покрет не управља своју активност - борбу против Југославије и њеног друштвено-економског система уопште, већ ће његова активност и борба бити продужена и достићи до оног степена док не буду шиптарске области, анексиране од Југославије, ослобођене и уједињене са Албанијом.

V

Наш покрет поседује „Програм“ и „Статут“.

VI

Члан револуционарног покрета уједињења може бити свако, ко се стављајући опште интересе изнад личних, залаже и бори, телом и духом у свако доба и где год се налазио, како лично жртвујући свој живот морално и материјално - потпомаже без резерве ствар ослобођења и уједињења Шиптара.

VII

На челу покрета налази се револуционарни покрет за уједињење Шиптара. Његово проширење врши се једногласним пристанком осталих чланова.

VIII

Револуционарни комитет покрета координира и управља целокупном активношћу покрета, именује и разрешава све органе и одговорне покрета. Његове одлуке прихватају се већином гласова и обавеза су за све чланове покрета, где год се налазили.

IX

Само револуционарни комитет покрета уједињења Шиптара има право да допуни или измени „Програм“ или „Статут“ покрета.

X

Онај ко буде издао на један или други начин сам себе осуђује на смрт. Револуционарни комитет покрета констатује и утврђује учињена издајства, уједно предузимајући мере за извршење неопростиве казне.

Верско обележје албанских екстремиста лежи у идејама Призренске лиге, а потврђено је на прослави 118. годишњице Призренске лиге у Скопљу (10. јуна 1996. године). У свим њеним докумен-

тима као политички субјекат јављају се муслимани, а не Албанци. Цихад је основни покретач албанских терориста и екстремиста. Многе чињенице говоре о повезивању терористичке организације „ОВК“ и „Албанске националне армије“ са терористима „Ал Каида“. Стварањем и деловањем муџахединске јединице „Абу Бекир Садик“ на Косову и Метохији разоткривене су чврсте везе између радикалних муслимана и албанских терориста.

Крајњи циљ албанских екстремиста на Западном Балкану је био разбијање територијалног интегритета Србије и Црне Горе, Македоније и Грчке, дакле отимање туђих територија и стварање исламске „Велике Албаније“. Ради остваривање овог пројекта албански екстремисти су створили бројчану јаку и наоружану терористичку организацију коју називају „АНА“. Насилничка делатност „АНА“ има специфична обележја на Косову и Метохији, на подручју југа централне Србије и у Македонији.

Вишеструка је испреплетаност албанског тероризма са организованим криминалом, а евидентна је инострана подршка. Могућност албанских екстремиста и терориста за примену неоружаних и оружаних облика деловања су велике, и на жалост јачају, а тиме и угроженост Србије и Црне Горе. То је драстично показно у периоду од 17. до 19. марта 2004. године, када је око 60.000 хиљада Албанаца, организовани у хорде, напало све што је српско на Косову и Метохији.

Тежиште насиља албанских екстремиста је усмерено и против Албанаца који из било којих разлога одбијају да следе њихов цихад. Истовремено, настоје да бруталним актима насиља окончају етничко чишћење Космета од Срба.

ИНОСТРАНА ПОДРШКА АЛБАНСКОМ ЕКСТРЕМИЗМУ

Истраживања међународног аспекта тероризма указала су на постојање дилеме: да ли је тероризам заиста изражавање бунта појединца, група или покрета који теже промени конкретног политичког поретка или се оно сматра сурогатом рата, јефтиним, делотворним и недоказивим начином ратовања против неке државе?³⁴

Генерална скупштина ОУН-а је у *Декларацији о јачању међународне безбедности*, реafirмисала дужност сваке државе у сузбијању тероризма, што се огледа кроз став о томе да је свака држава

34) К. Томашевски, *Изазов тероризма*, Младост, Београд, 1983, стр. 14.

дужна „да се уздржава од организовања или подстицања аката грађанског рата или аката тероризма на територији неке друге државе, да их потпомаже или да учествује у њима.“³⁵ Супротно начелима Генералне скупштине ОУН-а о забрани организовања, помагања или толерисања субверзивних или терористичких делатности уперене против друге државе, поједине земље и други међународни субјекти јавно или тајно давали су подршку албанским терористима и екстремистима.

Албански екстремисти у остваривању својих циљева имали су велику инострану подршку, нарочито великих сила, јер се овај простор западног Балкана поклапао са њиховим геополитичким циљевима и интересима. Лицемерна, агресивна и добро усаглашена инострана политичко-дипломатска кампања спроводила се тако, да су се изјашњавали против отцепљења Космета од СРЈ, а у исто време подржавали албанске екстремисте и терористе и вршили систематски притисак на званичне органе власти Србије и СРЈ, да безусловно испуне њихове ултимативне захтеве.³⁶

Залагање САД било је усмерено у два правца: на пружање подршке терористичким бандама албанских сепаратиста на Косову и Метохији, као и на насилно свргавање тадашњег режима СРЈ. Специјални изасланик САД Ричард Холбрук, 28. августа 1998. године у Кран Монтани, изјавио је да је Вашингтон имао прве званичне контакте са „Ослободилачком војском Косова – „ОВК“. Те контакте је остварио и Роберт Гелбард, специјални изасланик САД за претходну Југославију као и амбасадор САД у Скопљу Кристифор Хил који се током 1998. године састајао са вођама ОВК у Драгобиљу код Ораховца.³⁷

Амерички генерал Вилијам Вокер, шеф посматрачке мисије Организације за европску безбедност и сарадњу „ОЕБС“ на Косову и Метохији, отворено је подржао албанске терористе. Он је ликвидацију албанских терориста од стране МУП-а Републике Србије у селу Рачак, окарактерисао 16. јануара 1999. године као „масакр 45 цивила од стране српских снага безбедности“.³⁸ Сумњу у тврдње Вилијама Вокера изразили су француски листови „Монд“ и „Фигаро“, као и двојица извештача „Асошијетед преса“, који су

35) Д. Јаковљевић, *Тероризам с гледишта кривичног права*, НИУ Службени лист СРЈ, Београд, 1997, стр. 79.

36) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 81-82.

37) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 139.

38) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 144.

снимали полицијску противтерористичку акцију. Такође обдукцијом лешева која је потврдила екипа финских патолога утврђено је да није било масакра.³⁹

Администрација САД је 12. децембра подржала одлуку албанских сепаратиста да отворе свој информациони биро у Вашингтону. Званични Вашингтон је дао објашњење да отварање наведеног бироа доприноси бољем разумевању „тешких услова на Косову“ и да он нема статус дипломатске мисије.

Поводом демонстрација албанских сепаратиста на Косову и Метохији, Клаус Кинкел министар иностраних послова Немачке, изјавио је 1. октобра 1997. године, да „то што се догађа у Приштини није унутрашња ствар Југославије, већ се тиче целе Европе“ и да је „на Косову угрожена стабилност целог региона“. Европски парламент је 23. октобра 1997. године, усвојио Резолуцију о Космету у коме је осудио насилну акцију српске полиције.

Република Албанија се максимално експонирала у подршци албанским екстремистима на Космету. У периоду од септембра 1991. године до 25. јула 1994. године, Влада Албаније је 31 пут јавно подржала терористичке и друге противуставне делатности албанских екстремиста против СР Југославије.⁴⁰

Једно од најгрубљег мешања Албаније у унутрашње догађаје СРЈ означено је у подршци владе Албаније у вези „референдума“, који су тајно спровели албански екстремисти и „резолуцијом“ коју је донела илегална „Скупштина Косова“, дана 22.09.1991. године, која дефинише „Републику Косово“ као суверену и независну државу.

Народна скупштина Албаније је 23. октобра 1991. године признала „Републику Косово“, као суверену и независну државу и „Привремену владу Косова“ с Бујаром Букошијем на челу. Председник Албаније Сали Бериша позвао је 10. октобра 1992. године, Албанце на Космету да бојкотују опште изборе у СРЈ. Такође, после разговора са генералним секретаром НАТО-а Максом Вернером дана 18. 10. 1992. године, изјавио је да „Албанија инсистира да НАТО и ОУН-а пошаљу трупе на Косово“. Он је већ 19. новембра 1992. године, у интервјуу бечком листу „Курир“, отворено запретио да ће се Албанија „непосредно умешати у ратне сукобе на Косову уколико се ратни пожар буде проширио на југ“.

39) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 144.

40) *Тероризам на Косову и Метохији и Албанија*, Бела књига, стр. 23-30.

Такође је приликом посете Бугарској дана 15. 02. 1993. године, изјавио да „Тирана неће моћи да заустави Албанце да притекну у помоћ својој браћи на Косову уколико рат и тамо избије“.⁴¹

Постоје бројни примери уплетености више држава у спонзорисању тероризма албанских екстремиста против СРЈ. Јадан од карактеристичних примера је из 1998. године, када је Војска СРЈ разбила једну терористичку јединицу ОВК приликом илегалног преласка са територије Албаније у СРЈ. Међу погинулим терористима идентификовано је 15 муџахедина из Јемена, Саудијске Арабије и Македоније.⁴²

У 1998. години, подршку албанским сепаратистима пружили су и Контакт група (САД, Русија, Немачка, Енглеска, Француска и Италија), УН и ОЕБС. Контакт група је са одржаних састанака 29. марта у Лондону, 29. априла у Риму и 13. јуна 1998. године у Лондону, подржала албанске сепаратисте, и упутила захтев СРЈ да повуче војску и полицију са Космета. Контакт група је у Рамбујеу у фебруару 1999. године, довела албанске екстремисте на преговоре са представницима СРЈ и тиме је обезбедила да терористичка „ОВК“ има статус легитимне стране у унутрашњем сукобу на делу југословенске територије.

Перфидну подршку албанским сепаратистима пружио је Европски парламент усвајањем Резолуције о Косову, 23. октобра 1997. године којом се осуђује „насилна акција српске полиције против мирних демонстрација у области Косова и позивају српске власти да се уздрже од даљег насиља“, као и да позитивно и брзо одговоре на одлуке Европске уније о отварању канцеларије у Приштини.⁴³

Анализом садржаја бескрупулозне иностране подршке албанских екстремиста и тероризма на Косову и Метохији, показује да су њени носиоци били појединци (званичници појединих земаља, коалиција, регионалних и међународних организација), владе и ресорна министарства појединих земаља, органи и институције савеза држава, међународне и невладине организације. Албанским екстремистима таква подршка пружана у СРЈ и изван СРЈ са јавно упућиваним подстицајно-подржавајућим порукама је била непрекидна.

41) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 84.

42) Р. Стојановић, *Тероризам-годишњица и последице*, фелтон у Политици, од 10. до 25. септембра 2002. године.

43) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 85-86.

Такође, њихова подршка је требало да увери руководства Србије и СРЈ да су она крива (због „неадекватног“ поступања према албанској етничкој заједници на Космету), односно да су узрочник тероризма на Космету и да, због тога, морају прихватити ултимативне захтеве албанских екстремиста.⁴⁴

Користећи инострану подршку албански екстремисти су тенденциозном пропагандом настојали да се прикажу као представници „тероризоване“ албанске заједнице. У исто време терористичке групе, у сарадњи са легалним политичким странкама Албанаца на Космету, су појачали војне припреме за оружану побуну и остваривање крајњег циља „независно Косово“.

ПОЧЕТАК ЕСКАЛАЦИЈЕ АЛБАНСКИХ ТЕРОРИСТА

Стратегија албанских екстремиста обликована је шездесетих година 20. века, а њихов циљ је разбијање територијалног интегритета Србије, односно одвајања Косова и Метохије од СЦГ. Наведени циљ требао је да се оствари кроз три етапе. У првој етапи оснивале би се сепаратистичке организације, у другој фази вршило би се омасовљење „покрета“, а у трећој фази предузимале би се оружане акције. Због процене да су исцрпљена политичка средства борбе за отцепљење и да су се створили повољни услови, активирана је трећа фаза.⁴⁵

У чланку од 4. марта 1997. године, конзервативног немачког дневника „Франкфуртер алгемајне цајтунг“, описан је нацрт плана за „ослобађање окупираних области“ од стране екстремистичке организације „Национални покрет за ослобађање Косова“ (ЛКЦК)⁴⁶. Овај план одвијао би се у четири етапе: у првој етапи предвиђени су „политичко просвећивање народа“ и „структурне промене“, за другу – отпочињање појединачних оружаних акција, у трећој би се ујединиле ЛКЦК са екстремистичком организацијом „Народно ослобођење Косова и „Ослободилачка војска Косова“ у јединствену организацију „Национални фронт за ослобађање Косова“, док

44) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 82-83.

45) *Тероризам на Косову у Метохији и Албанија*, Бела књига, Савезно министарство за иностране послове СРЈ, Београд, 1998, стр. 184.

46) ЛКЦК је створен 25. маја 1993. године. Имао је посебно руководство за Космет („Централни савет за окупиране области“) и за Албанце са Космета у дијаспори („Координационог одбора за дијаспору“). Вођа „Централног савета“, Авни Клинаку и други његови чланови ухапшени су 1996. године на Космету. Клинаку је осуђен на десет година затвора.

би четврта етапа водила ка „народном устанку“ и „тоталној мобилизацији свих снага“.

Према др Милану Мијалковском, делатности албанских екстремиста и терориста против Србије и Југославије условно можемо поделити у два раздобља и то до 1990. године и после тога. У другој фази разликују се шест етапа и то: прва (преображавајућа) – трајала је од 2. јула 1990. до 28. новембра 1997. године; друга (ескалациона) – од 28. новембра 1997. до 16. октобра 1998. године; трећа (консолидациона) – од 16. октобра 1998. до 24. марта 1999. године; четврта (кулминациона) – од 24. марта 1999. до 10. јуна 1999. године; пета (терорско-геноцидна) од 10. јуна 1999. до 17. новембра 2001. године; шеста (отрежњавајућа) од 17. новембра 2001. до садашњих дана.⁴⁷

Почетни и крајњи датум прве фазе узети су из следећих разлога: 2. јула 1990 године, албански екстремисти, иначе посланици у Скупштини САП Косово, илегално су усвојили противуставни акт „Декларацију о независности Косова“, а 28. новембра 1997. године с. Лауши код Србице, припадници терористичке организације „ОВК“ јавно су се показали униформисани и наоружани.

У овом периоду албански екстремисти и терористи спроводили су усклађене политичке, верске, пропагандне, финансијске, образовне, обавештајно-безбедносне, криминалне и терористичке активности. Главна активност је била усмерена на стварање јаких терористичких организација и банди на принципима војне организације. Терористички акти били су усмерени према цивилима (претежно Албанаца), припадницима МУП-а и ВЈ. Основни циљ ових активности је јачање морала чланова терористичких банди и организација, придобијање нових присталица међу Албанцима, застрашивање оних Албанаца који су лојални матичној држави – Републици Србији, те да се светској јавности скрене пажња на „проблем Косова“. У овом раздобљу изведене су 134 терористичке акције, а убијено 41 лице, а 74 теже и лакше рањено. Албански терористи су изводили акте насиља најчешће из заседа користећи разноврсно наоружање (најчешће пешадијско наоружање и бомбе).

Албанске терористичке организације су биле окоснице спровођења појачаних војних припрема. Ове активности су се односиле на прибављање и прикупљање оружја и војне опреме, организовање обуке, стварање штабова, прикупљање новчаних средстава, као

47) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 71.

и успостављање контаката са страним војним и полицијским стручњацима. Такође, договорено је да треба формирати „Војску Републике Косова“ са око 40.000 људи.⁴⁸

Језгро Ослободилачке војске Косова „ОВК“, изнедрило се из албанске терористичке организације „Народни покрет Косова“ (ЛПК), основане 17. фебруара 1982. године у Немачкој, под називом „Народни покрет за Републику Косова“ (ЛПРК).⁴⁹ „ОВК“ је 1997. године имала само 600 чланова. На omasовљавању месних терористичких састава радили су главни штабови. Језгра многих штабова чинили су бивши официри и подофицири ЈНА и ВЈ, бивши припадници Покрајинске службе унутрашњих послова Косова, те Албанци који су завршили војно-терористичку обуку у иностранству и учествовали у борбеним дејствима на простору претходне Југославије. Такође у „ОВК“ укључује се и око 1.000 страних плаћеника из Албаније, Саудијске Арабије, Јемена, Авганистана, БиХ (муслимани) и Хрватске. Међу плаћеницама налази се и око 100 британских и немачких инструктора.⁵⁰

Успостављена је чврста веза радикалних муслимана и албанских терориста, а при том су највише коришћена искуства из Босне. Екрем Авдија, који се назвао Абу Сухеик, основао је је почетком јуна 1998. године, јединицу муџахедина (седамдесет лица) у селу Доњи Преказ под називом „Абу Бекир Садик“.

Албански терористи придавали су изузетан значај информативно-пропагандној делатности, уважавајући сазнање о томе да јавност о сваком терористичком акту треба да чује став и мишљење његових носиоца. Носиоци пропагандне делатности успели су да домаћој светској јавности представе програм албанских сепаратиста за разбијање територијалне целокупности СРЈ, односно будућег статуса Косова и Метохије. Заменом теза они су успевали да задрже привид о томе да су угрожена људска и мањинска права Албанаца у СРЈ, да полиција и војска систематски „тероришу“ припаднике те националне мањине и да су њихове терористичке активности израз нужде.⁵¹

Обавештајна-безбедносна делатност албанских терориста и екстремиста на Космету била је важан фактор у припремању и

48) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 90-91.

49) М. Лопушина, *ОВК против Југославије*, Легенда, Чачак, 1999, стр. 343.

50) Према: листу „Борба“, Београд, 31. јул 2000,

51) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 115-116.

извођењу насилних аката. Она је била свеобухватна, непрекидна, успешна и правовремена, агресивна, обједињена са безбедносно-полицијском делатношћу, усклађена и потпуно контролисана. Искуство које су стекли у сучељавању са службама безбедности СФРЈ, искористили су за стварање и јачање „ОВК“ као и успостављању и хомогенизацији припадника албанске етничке заједнице. Један од задатака је био и праћење својих сународника Албанаца који су изражавали неслагање, као и праћење и прибављање података о МУП-у Републике Србије и Војске Југославије. Нарочиту помоћ добијали су од Обавештајне службе Албаније, као и од других обавештајних служби западно-европских земаља. Осим свеобухватне осматрачке делатности, албански терористи су покушавали да створе изворе података у ВЈ.

УЧЕСТВОВАЊЕ АЛБАНСКИХ ТЕРОРИСТА У ОРУЖАНОЈ ПОБУНИ

Оружани напад терористичке банде предвођене Адемом Јашаријем на патролу МУП-а у селу Ликошане код Глоговца 28. фебруара 1998. године, био је наговештај албанске побуне ширих размера на Косову и Метохији. За разлику од терористичких аката (27) који су изводили почетком 1998. године, када су се терористичке банде после изведеног акта насиља брзо повлачиле и нестајале, овога пута желели су да се представе као „права војска“, која је у стању да успешно изводи борбена дејства. Ово је био добро припремљен почетак оружане побуне у подручју неколико села у Дреници.

Многе чињенице су указале на одличну припремљеност, а најважније су следеће: вође албанских екстремиста и терориста руководили су се проценом да је за њих повољна међународна ситуација; ставили су до знања да се више неће скривати већ да ће водити оружану борбу против снага безбедности Србије и СР Југославије; терористичка „ОВК“ је истакла своју командну улогу над терористичким бандама и другим албанским екстремистима; усклађени су акти насиља; оркестрирана подршка од стране многих иностраних чинилаца; велика медијска подршка локалне албанске побуне допринела је ширењу побуне на Космету. Само у марту и априлу 1998. године изведена су 106 терористичка и друга насилна акта што показује брзо нарастање.

Према подацима МУП-а Републике Србије, албански терористи су у току 1998. године извели 1885. напада. У тим нападима је убијено 173 грађана, а тешко рањена 294 лица.⁵²

Српско и црногорско становништво на Космету били су непрестана мета напада албанских терориста. Њиховим злостављањем и убијањем хтели су да упуте јасну застрашујућу поруку средини из које потичу да ако не напусте Косово и Метохију могу да постану мета напада. Заједничким деловањем ВЈ и МУП-а Републике Србије у августу и септембру 1988. године, терористичке банде „ОВК“ су разбијене, а побуна угушена. Највећи број њихових припадника побегао је у Албанију.

У циљу спашавања албанских терориста од уништења, водеће чланице НАТО (САД и Немачка), а под изговором да се ради о „хуманитарној катастрофи великог броја албанских избеглица“, као последица „српског терора“, извршиле су снажан притисак на руководство СРЈ да потпише споразум, који је предвиђао да се проблеми Косова и Метохије решавају мирним путем и политичким средствима.

Инострани спонзори албанског тероризма перфидно су изиграли наведени споразум. Водећу улогу у томе имао је шеф Мисије ОЕБС-а за праћење прилика на Космету американац Вилијам Вокер, чији задатак био да поново учврсти терористичку „ОВК“. Албански терористи охрабрени повлачењем специјалних снага МУП-а Републике Србије и дела ВЈ наставили су да спроводе оружано насиље. У тој (консолидационој) фази само у последњем тромесечју 1988. године изведено је 404 оружана напада и том приликом убијено 37 особа. Са терористичким активностима наставило се до отпочињања НАТО агресије на СРЈ.

Од 1. јануара до 24. марта 1999. године изведена су 308 терористичка напада и при том је убијено 88 лица.⁵³

Ликвидација албанских терориста у селу Рачак од стране МУП-а Републике Србије 15. јануара 1999. године, искоришћена је од стране великих сила, а превасходно од САД, да акт српске полиције прикажу као „масакр цивилног становништва“ и да се СРЈ оштро осуди од стране свих фактора међународне заједнице.

52) Часопис „Безбедност“ број 6/99, Београд, 1999. стр. 695.

53) Д. Вилић, Б. Тодоровић, *Тероризам у нови светски поредак*, Графомарк, Београд, 1999, стр. 261.

Као резултат великог притиска на нашу земљу је одржавање Конференције у Рамбујеу (од 6. фебруара – 23. фебруара 1999. године) за коју су САД већ унапред знале да ће бити неуспешна. Бескрупулосним притисцима и ултиматумима којим је била изложена наша делегација, као и презентован војни анекс који је, практично, захтевао НАТО окупацију читаве Југославије, били су покриће за остваривање већ планиране војне акције.⁵⁴

НАТО земље су знале да југословенска делегација не може да потпише наведени споразум јер би то значило капитулацију односно „абдикацију суверенитета“.⁵⁵ У време НАТО агресије на СР Југославију, па све до 20 јуна 1999. године, активност албанских терористичких група биле су усмерене према јединицама ВЈ и МУП-а које су браниле државну границу према Албанији. Најчешћи облици активности албанских терориста су били: постављање заседа, постављање минско-експлозивних средстава на путеве и мостове и у том периоду извршена су 552 напада на безбедносне снаге МУП-а и ВЈ.

Доношењем Резолуције 1244 Савета безбедности ОУН-а од 10. јуна 1999. године и доласком војне и цивилне Мисије УН на Косову и Метохији (КФОР и УМНИК), имао је за последицу да албански екстремисти и терористи применом свеобухватног насиља изврше протеривање неалбанског становништва са Космета. У првој години, након доласка Цивилне мисије УН, вршено је у просеку 14 терористичких напада, првенствено над српским и црногорским становништвом. Само у периоду од 1. јуна 1999. године до 17. новембра 2001. године, убијено је 1.120, рањено 1.179, а отето 1.075 лица. Протерано је око 250.000 људи.⁵⁶

Одржавање избора за Скупштину Косова 17. новембра 2001. године и успостављање привремених косовских институција, није смањено деловање албанског екстремизма и тероризма. Напротив албански терористи су наставили са извођењем терористичких аката на преостало српско и црногорско становништво. Кулминација је достигнута 17. марта 2004. године, када је дошло до масовног етничког чишћења неалбанског становништва, пре свега Срба и

54) Г. Перaziћ, *Рамбује или рат*, НИЦ „Војска“, Београд, 2001, стр. 70-71.

55) „Аутори документа из Рамбујеа, тражећи све оне услове и бенифиције за НАТО трупе, и то не само на територији Космета већ целе Југославије, имали су намеру стављање целе земље у фактичку окупацију са чиме би заклињање територијалном интегритету и суверенитету било беспредметно“.

56) М. Мијалковски, П. Дамјанов, исто дело, стр. 162.

Црногораца, као и уништавање српске имовине, цркава, манастира и других културно-историјских споменика. Све ово се одиграло уз прећутну подршку међународних снага КФОР-а и УМНИК-а.⁵⁷

Тежња албански екстремиста и терориста је да се избрише сваки траг постојања Срба и Црногораца на Космету, а као крајњи њихов циљ изнео је портпарол „ОВК“ организације Јакуп Краснићи, који је изјавио следеће: „Желимо више од независности Косова - уједињење свих Албанаца на Балкану, односно, стварање „Велике Албаније припајањем не само Косова, већ и делова Македоније, Грчке и Црне Горе“.⁵⁸

Албански екстремисти су у раздобљу од 1991. до 1997. године, створили велики број терористичких организација, банди и група организованих на принципима војне организације. Терористичке групе имале су од 3-10 чланова. Албански терористи су у том раздобљу извели 377 аката насиља. У тим нападима убили су 41 лице (26 цивила, 13 полицајаца и 2 припадника ВЈ). Од 26 убијених цивила 17 је било Албанаца, што се може закључити да су албански терористи били руковођени сазнањем да су многи припадници албанске етничке заједнице лојални матичној држави.⁵⁹

Кључни утицај на носиоце албанског тероризма имали су исламски фанатици, који су умешно искористили прилику да остваре своје циљеве на Косову и Метохији. Повезаност албанских терориста са терористичком организацијом „Ал Каида“, чији је вођа Осама бин Ладен условила је да се радикализује албански тероризам.

Верска загриженост албанских терориста усмерена је на отимању српске територије и насиље према Албанцима муслиманима који одбијају да их следе. Екрем Авдија командант „ОВК“, почињу је 1998. године бројне злочине над Србима и Црногорцима, али и над „непослушним“ Албанцима. Приликом регрутовања Албанаца говорио им је да морају да учествују у светом рату да би „ослободили Косово од окупатора и припојили га великој исламској заједници“⁶⁰

57) Б. Боројевић, *Свет се уверио у дивљаштво Албанаца, интервју са др Срђом Трифуновићем у Торонту* 2. априла 2004. године, <http://novine.ca/index2.html> од.

58) С. Марковић, Б. Гајић, *Ослободилачка војска Косова*, INET, оригинални текст на сајту *War against Yugoslavia @ INET*,

59) М. Мијалковски, исто дело, стр. 75.

60) М. Мијалковски, исто дело, стр. 107.

Албанске терористе на Космету 1997. године карактерисала је ултимативност против матичне државе Србије и СРЈ. У саопштењу штаба ОВК број 28, од 12. јануара 1997. године, наводи се следеће: „Српске окупаторе још једном позивамо, уколико већ није касно, да уклоне војнополицијске јединице са Косова. У противном, наше акције ће се наставити и биће још трагичније за њих и њихове сараднике“.⁶¹

Терористичким колективитетима својствено је да на основу субјективне процене, а не реалног стања могу да мењају статус интересне групе (политичке, етничке, верске, итд.), применом насиља. Такође, процена постаје ирационална, када се сматра да је тероризам најбржа, најцелисходнија и једина могућа алтернатива за остваривање својих циљева. Ирационалност албанских терориста траје скоро један век, јер вође албанских екстремиста заступају тезу да су Албанцима отете територије и да због тога спроводе екстремистичку делатност против српског националног бића које периодично ескалирају у масовни тероризам и оружану побуну.

Непредвидљивост је значајно обележје тероризма. Држава се суочава са огромним потешкоћама приликом настојања да заштити све потенцијалне циљеве терориста. Евидентна је њихова предност да обезбеде неисцрпан репертоар циљева и да постану максимално непредвидиви.

ЗАКЉУЧАК

Ако се српски народ на Косову и Метохији подвргава систематском терору, како би био приморан на иселавање; ако се при том циљано уништавају његова културна, историјска и материјална добра, а жене, деца и старци излажу физичком, моралном и сваком другом облику злостављања; ако се прети убиством, убија и силује, онда је то насиље које у светлу идеја о „етничко чистом Косову“, има сва обележја геноцида над српским народом и тако с правом треба да се назове. Таквим је методом кроз историју српски народ на Косову и Метохији, плански, без прекида изгубио више стотина хиљада становника и доведен у положај етничке мањине на својој централно, некада густо насељеној земљи.

Светска јавност би морала да се боље упозна са косовским проблемом, као и са питањем опстанка српског народа, угроженог

61) М. Мијалковски, *Злочини и заблуде албанских сепаратиста*, НИЦ Војска, Београд, 1999, стр. 43.

планским геноцидом. Без обзира на сва досадашња реаговања, косовско питање није албанско, већ српско питање. За Албанце, то је само етапа њихове експанзије и освајање централног балканског простора, док је за Србе то питање биолошког и националног опстанка, питање слободе и равноправности људских права и националног идентитета.

Признавати право другоме није могуће по цену одрицања свога елементарног права, па самим тим ни разговор о било каквом одрицању од суверености српског народа на својој земљи није могуће, а да се не доведу у питање саме основе на којима почива Република Србија, Уједињене нације, Европска унија, Савет Европе и друге међународне организације које би требало да представљају гарант мира и стабилности у свету.

ЛИТЕРАТУРА

- Д. Богдановић, *Књига о Косову*, Војноиздавачки завод, Народна књига, Београд, 1999.
- Д. Т. Батаковић, *Косово и Метохија, Историјско наслеђе и геополитичка ограничења*, Зборник радова са округлог стола Геополитичка судбина Косова и Метохије, Београд 1999.
- Ј. Пејин, *Страдање Срба у Метохији 1941-1944*, Архивски преглед, Београд, 1944.
- М. Мијалковски, *Угроженост безбедности Западног Балкана албанским тероризмом*, Војно дело 1/2004, Београд, 2004.
- М. Јефтић, *Савремени михад као рат*, Нова књига, Београд, 1989.
- М. Мијалковски, П. Дамјанов, *Тероризам албанских екстремиста*, НИЦ Војска, Београд 2002.
- К. Томашевски, *Изазов тероризма*, Младост, Београд, 1983.
- Билтен, СМПП, *Косово и Метохија*, мај 1998.
- Д. Вилић, Б. Тодоровић, *Тероризам у нови светски поредак*, Графомарк, Београд, 1999.

Nebojsa Pantelic

Institute for Political Studies, Belgrade

A GENESIS OF ALBANIAN EXTREMISM AND TERRORISM IN KOSOVO AND METOHIJA

Summary

Intention of author of the article is to point out the roots of Albanian separatism and terrorism in Kosovo and Metohija; their goals to which they have always strived and the methods of their accomplishment that have been establis-

hed throughout history of suffering of Serbian people, and that are unfortunately still going on and are being tolerated under cover of international community. The Albanian extremism is a political fact whose roots go deep into the past, and the goals of the Albanian extremists have been enforced by the mean of the terrorism. Without understanding of the genesis of Serbian-Albanian relationship and the conditions for its forming, it is not possible to solve main problems that have lead to this political crisis.

Key Words: Kosovo and Metohija, Serbian people, history, violence, Albanian separatism, terrorism